

OKÉV

Országos Közoktatási
Értékelési és Vizsgaközpont

M 2

A 2005/2006. tanévi

Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny

első (iskolai) fordulójának

javítási-értékelési útmutatója

MAGYAR NYELVBŐL

OKTV 2005/2006
MAGYAR NYELV

1. forduló

Javítási-értékelési útmutató

1. Lehetséges jelentések:

- kézzel, eszközzel fogni kezd vagy megragadva tart
- menekülőt utolér, hatalmába kerít
- érvelése alapján sarokba szorít valakit
- futóhomokot növény ültetésével megköt
- tény, jelenség, tárgy bizonyos időre hatalmába kerít, elfoglal
- anyag vagy folyamat valaminek a színét megváltoztatja
- növény gyökeret ereszt

Jelentésenként 1–1 pont (max. 5 pont), a megfelelő formáért 2 pont **7 pont**

2. a) amazon
b) karóra
c) róna

A jelentéstani fogalom: homonímia

Elemenként 1–1 pont **4 pont**

3. A szó jelentése: zajos, részeg éneklés, láрма, tivornya, dáridó, 2
mulatozás
Eredete: szerb–horvát *davòrija* ‘harci dal’ 1
Stílusminősítése: régies, népies 1
Fél pont is adható. **4 pont**

4. a) szinonimitás 1
b) jövevényszó illetve nemzetközi szó; fordítás; rövidítés, képzés, 4
összetétel, elvonás
c) szakszótól a köznyelvin át az ifjúság nyelvéig; a nyelv társadalmi 3
tagozódása szerint különbségek lehetnek a szóválasztásban, a használat
gyakororiságában **8 pont**

5. Pl.: Nagyszerű érzés a kilátó tetejéről nézni a tájat.
A jó mondatért 2 pont, a helyes beírásért további 4 pont adható **6 pont**

6. Mindegyik mondat alárendelő összetett mondat, az első tagmondat a főmondat.
a) Állítmány: *annyi volt*; alany: *alma* – állítmányi mellékmondat 1,5
b) Állítmány: *volt*; alany: *alma*; mennyiségjelző: *annyi* – 1,5
mennyiségjelzői mellékmondat

- c) Állítmány: *nem lesz annyi*; alany: *alma* – állítmányi mellékmondat 1,5
d) Állítmány: *sem maradt*; alany: *annyi* – alanyi mellékmondat 1,5
Minden helyesen megtalált elem fél pontot ér.

6 pont

7. [A] Egy álláspont szerint az európai gondolkodásmódot jelenleg három alapvető szellemi irányzat, illetve szemléletmód határozza meg. [D] A természettudomány ugyanis nem jutott el olyan szintre, hogy a materializmus–idealizmus vitában tudományosan megalapozott, egyértelmű, végleges álláspontot tudjon kialakítani. [F] A természettudósok ezért gyakran a végső, alapvető, tudományosan még nem tisztázott – és esetleg soha nem is tisztázható – kérdésekben semleges, várakozó álláspontra helyezkednek. [B] Ezek: a kereszténység, a modern materializmus és a természettudományos gondolkodásmód. [E] Sigmund Freud szerint pl. a természettudós olyannak igyekszik megismerni a világot, amilyen az a valóságban, a filozófus pedig olyannak igyekszik lefesteni a valóságot, amilyennek látni szeretné. [C] Az utóbbi kettőt semmiképpen sem szabad azonosnak gondolni.

Mondatonként 1–1 pont. A megfelelő betűvel jelzett mondat – függetlenül a többi mondattól – 1 pontot ér. Helyes sorrend: D F B E C

5 pont

8. Azonos mondatkezdet, ismétlés, fokozás, ellentétek alkalmazása, kérdések, nominális stílus, szövegfonetikai eszközök...
Megállapítás és példa 1 pont, fél pont is adható

5 pont

9. Nyelvjárási sajátosságok:

- *sömlýék* (semlyék) – tájszó; Szeged környéki ö–ző alak, jelentése: ingoványos, vizenyős legelő; irodalmi kifejezés nincs is erre a formára.
- hangtani eltérések – *szélin*; a köznyelvi *é* (*szélén*) helyén *i*
- rövid magánhangzós alakok helyett (*neki, kacsá*) hosszút használ
- stíluselemként erős hangulati hatást kelt azzal, hogy felhasználja a Szeged környéki tájszólás szókincsét és hangtani eltéréseit a köznyelvtől

4

Egyéb stilisztikai jellemzők például:

- alliteráció (*rikácsolón, rekedten*)
- zeneiség (pl. 1. sor magas hangrendű, a 2. mély)
- megszemélyesítés (a fűzfák guggolnak, távolba néznek, a távol néz)
- 1. versszak a szemnek szól, a látvány dominanciája, a 2. a fülnek, a

- hangok dominanciája
- jelzős szerkezetek, névszói metaforák, szinesztétikus hatások sajátos hangulata (*lompos alkonyat, szürke fűzfák, bús víz, komoran guggolnak*, stb.)
 - a *távol* szó alkalmi szófajváltása stb.
 - „a *rémlik*” szót régi jelentésben használja: ’sejlik’
- stílus eszköz megnevezéséért és példáért 1–1 pont, de max. 11 Fél pont is adható.

15 pont

10. A/ a) minden főnév magánhangzóra végződik 1
 A/ b) már kialakult a birtokos személyjel 1
 A/ c) általános (alanyi) és határozott (tárgyas) ragozás elkülönülése 1
 A/ d) a páros testrészek nevét egyes számban használjuk 1
 B/ b,c,d 3

7 pont

11. Mai magyar értelmezés

Huszonnyolcadik artikulus (szabálypont): Ha valamelyik gyümölcsfa a szomszéd szőlőjébe hullatja a gyümölcsét, az a gyümölcs a szomszédé lesz. Azonban szabad leszednie a fá(já)ról a gazdának, amit a kezével el tud érni [vagy: mindazonáltal, ha a kezével a fáról le tudja szedni a fa gazdája a gyümölcsöt, azt szabad neki], de a (közös) barázdába hullott gyümölcsöt a szomszédjával el kell osztania. Annak, aki mindezt meg nem tartja, egy forint a büntetése.

Eltérések a régi és a mai nyelvhasználat között (például):

- régiesség az íráshasználatban : kiejtés szerinti írásmód: *szomszédgya, ollyatin, szölleje*, szavak nagybetűs kezdete és ennek viszonylagos következtelensége, írásjelhasználat (pont hiánya), betűhasználat: *cz*;
- a szóhasználatban: elavult névmás (*olyatén, a'ki, a valamely -ik* nélküli formája), elavulóban levő tőtípus (*szölleje*);
- a mai összetett szó, igekötős ige egykori írásmódja még a korábbi különállást jelezheti: *gyümölcsfa, huszonnyolc, fölöst*;
- eltérés a névelőhasználatban: *az fa, Szomszéd, az barázda*;
- elavult jelentés, ill. szókapcsolat (vonzat): *fölöst*, a gyümölcsfa *hullat* (nincs tárgyi vonzat), *hull(at) vmiben*;
- szórendbeli, mondattagolási különbségek; a feltételes, felszólító mód (régies, latinos) egykori használata.

Megnevezett eltéréseknél 1-1 pont.

6 pont

12. Helyesírási hibák kijavítva:

nem ritkán – *nemritkán*
 azomban – *azonban*
 megszűnt – *megszűnt*
 fentartható – *fenntartható*
 jogi valamint erkölcsi – *jogi, valamint*

5

Nyelvhelyességi hibák kijavítva:

még ma is ellentmondásos

jogosan vált ki társadalmi felháborodást

de a vadászatra és a vadásztatásra szükség van / a vadászatra és a

vadásztatásra azonban szükség van

emberi beavatkozás szükséges / beavatkozásra van szükség

vadgazdálkodás gyakorlati megvalósítása

az ellentmondások megoldásában / feloldásában

ami / és nem nélkülözheti

7

Elemenként 1–1 pont, a jó kijavítása rosszra pontlevonással jár.

12 pont

13. szerkezet, logikus felépítés

3

témataratás, címnek való megfelelés

2

műfaji megfelelés

2

nyelvi világosság, pontosság

2

nyelvi kreativitás

6

15 pont

Összesen:

100 pont

Beküldendők a legalább 60 pontot elért feladatlapok!